

hammedanische Umgebung kein Auge hatte, und er verglich diese Kunst, sehr richtig, mit der der vorgeschichtlichen Völker und der orthodoxen Kirche. (Th. Duka, o. c., p. 59.)

Es wurde seine grösste Tragödie, dass sich sein Schicksal an der Schwelle der Verwirklichung seines Zieles erfüllte.

Csomas glücklicher Nachfolger, Giuseppe Tucci, sammelte auf seiner Tibetreise einige Altertümer, die mit indischen, chinesischen und ungarländischen Denkmälern der Zeit der grossen Völkerwanderung entschieden verwandt sind. Die Abbildungen 2, 5 und 7 zeigen einige davon. Auf Abbildungen 3 und 8 sehen wir entsprechende Funde vom chinesisch-mongolischen Grenzgebiet und auf Abbildung 6 einen von China. Abbildung 1 zeigt zwei Muster von einer Wollstickerei aus der Zeit kurz nach Christi Geburt, die im Gebirge Noin Ula, einem hunnischen (?) Fürstengrab gefunden wurde, verglichen mit bhutanesischen Mustern einer wollenen Decke, die von Dr. Stella Kramrisch dem Budapester Franz Hopp Museum für Ostasiatische Kunst geschenkt wurde.

Zoltán Takáts v. Felvincz.

Szent István korában délmagyarországi ruménok, kopasz pele és szőrös móka.

(Folytatás.)

Már ezután minden szöfejtésünk alkalmával meg kell emlétenünk Bárczi Géza kitünő és szöfejtéskor mellőzhetetlen művét, a Magyar Szöfejtő Szótárt, az első, kora színvonalán álló, nem töredék magyar etymologiai szótárt. Minapában jelent meg, s hogy a *móka* szónál nem említi Balassa Bálint „édes szőrű *móká*“-ját, ezáltal ez a könyv is bizonyítja, hogy a *móka* szónak olaszból való származtatása, melyre Bárczi is gondol, csak úgy lehetséges, ha nem tudunk Bálint úr porcogós Annókájának „édes szőrű *móka*“ szólással való szölongatásáról.

És ha nem vizsgáljuk a régi természethistóriákban, hogy mit becsültek atyáink a *m ó k á z ó m ó k u s*ban.

Igy találtuk meg a *mókus* szó eredetét is, melyet Bárczi szótára ismeretlennek mond. (Vö. Mészöly: NNyv. I: 99—100.)

(Természetesen tér szűke miatt, egyetlen szöfejtő szótárban sem lehet tudományos okfejtés, csak a forrásművek eredményeire való utalásokkal a szótáríró rövid véleménykijelentései. Az etymologiai szótárak: csakis tudósok-írható, de nem tudományos, hanem ismeretterjesztő művek.)

Annókának „friss, szép, fehér *póka*“ elnevezését a *galambom*-mal hoztam párhuzamba; hogy pedig a *galamb* réges-régen is

sok népnél miért volt megszólítása a kedvesnek, azt is bölcsen megírják a lelkes állatok életének régi figyelői.

Miskolczi Gáspár uram valóságos házassági propagandát s a magyar rádióval vetekedő feleség-békítő tanácsadást mível a galambokról írtában (Jeles Vadkert 40):

„A nőtények pedig az ő hímjeket, ha szintén gonoszok és gyakorta veszekedők is, de mégis békével szenvedik, mert olyankor a hím az ő nőtényjének mással való közösülése felől gyanakodik, noha ez a madár nem igen tudja, s nem is gyakorolja a paráznaságot. Minekokáért mikor az ő nőtényjét tisztának találja, olyankor, azt írja Plinius, hogy a hímnek torka teli vagydon magára való panaszolkodással, és nagy kedve-keresésképen orrával szüntelen nőtényjének szemeit bíborkálván csokolgatja, és mikor tőle egyesülést kíván, olyankor kiterjesztett szárnyaival a földet is sepi, és lába hegyin köröskörnyül sétálva, hízelkedik nékie. Amminémű szent házassági egyességet, egymást csokolgatást és szentül együtt való megalkuvást még az emberek között is szemlélni gyönyörűséges dolog. Ezt a galambok tulajdonságát tehát, úgy mint az istenes házassági szent szeretetnek ábrázolóját, őbennek méltán megjegyezhetjük.“

A gödényt pedig

— No, Pellikán vagy Gödény, — ekképen censeálja göttingai Raff György és veres-berényi Fábián József az ő Természet-történet-jelképekben (343. l.) — ugyan hogy lehet az, hogy terőlád régtől fogva azt hitték, hogy a mejjedet kiszagatod és véreddel táplálad fiaidat? Soha nem tudom elgondolni.

A gödény aztán megfelel:

— Talám azok az emberek, akik énrólam azt hitték és mondták, engem nem láttak közelről, vagy azt gondolták, hogy az a víz és azok a halak és férgek, melyeket a fiaimnak az én nagy zacskómból, mely az orrom alatt fityeg, eleikbe öntök, vér légyen.

— Jól mondd, Gödény, — hagyja helyben a censor — így kellett származnia ennek a hitván mesének.

Aztán tovább foly a vallatás:

— Ügy-e, Gödény! te akkora vagy, mint egy hattyú, színedre nézve csaknem egészen fehér, és szinte egy singnyi hosszú és két ujjnyi széles orrod vagydon s az alatt egy hosszú, mély zacskó d?

— Igenis, úgy van.

— Osztán mekkora az a zacskó?

— Hosszabb egy singnél és mélyebb félnél; egyszóval olly bő és nagy, hogy beledughatok egy emberfejet.

— S hát megeszed az embert?

— Nem, Isten őrizzen! hanem halakkal és férgekkel élek, mert kicsinységemtől fogva ahhoz szoktam.

— De hogy-mint fogod meg a halakat?

— A hosszú orromat beledugom a vízbe, eltátom a számat, s így töltöm meg a zacskómat vízzel, halakkal és férgekkel. Ha veszem észre, hogy már egy ebédre való halat fogtam, akkor kivonom s megeszem. Ha fiaim vagynak, tele zacskóval hozzájok repülök s mind eleikbe öntöm, valami benne van, a vizet, halakat és férgeket.

— A halak, amelyeket megfogsz, nem harapják-e osztán meg a nyelvedet, vagy nem fúrják-e ki magokat a zacskódon?

— Nem, éppen nem! Mert egy az, hogy semmi nyelvem nincsen; azomba felejtik a zacskóm kifúrását, mivel, mihelyt megfogom őket, mindjárt megroncsolom. Sőt a kis kutyáktól és macskáktól sem félek mindenkor, mert mihelyt ezek közel jönnek hozzám, azonnal elkapom a fejeket és egész testeket öszverontom, belevetem őket a zacskómba s onnan darabonként a gyomromba eregetem.

— Szegény Pellikán! — sajnálkozik a vallatotton Raff és Fábián uram. — Igazán nincs semmi nyelved?

— Nincsen, de nem is kell — nyugtat meg bennünket Pellikán avagy Gödény uram. — Enni, inni, kelepelni, és ha akarok, kiáltani is jóformán tudok a nélkül is.

No tehát: enni, inni, és ha akar, kiáltani is jóformán tud némely ember is, bő torkán bőven megy le az ital; ezért jegyzi meg már Miskolczi Gáspár uram (334): „A gödény nagy torkú állat; illyek a hamis prókátorok, némely színes baráti emberek és a nagy borihatók: soha ember ezeket bé nem töltheti.”

És ezért mondjuk ma is: iszik, mint a gödény.

Mondják emberre állatvilágból vett képpel ezt is: *here*. Sokat olvashattuk az utóbbi évtizedek némely újságcikkeiben: „produktív munka“, „improduktív osztályok“ és „a társadalom heréi“. Ezt az utóbbit egykoron különösen hajtogatták nem-fizikai-munkás közírók nem-közíró nem-fizikai-munkásokról.

A hitviták korában a protestáns prédikátorok gúnyolták a *here* szóval a klastromok lakóit. Tele van a Nyelvtörténeti Szótár abból az időből ilyen idézetekkel: „Klastromba lakó *here* papok“, „tolvajok, *herék*, pöfeteg apácák“, „*here*, néma ebek, pilises barátok“, „árván, özvegyek házán élekedő, haszontalan figefához hasonló, *here* barátok.“

Az a „wittenbergai szentírásmagyarázó doktor“ meg, akinek „deák nyelven íratott és sok ízben kinyomtatott“ régi természetrajzát magyarra átdolgozta Miskolczi a Jeles Vadkertben, az ellenséges, megszálló katonákat és a piperés asszonyokat tartja heréknek.

A méhekről olvassuk könyvében (643—4): „Alkalmas méréség is találhatik öbennek, mert az ő ellenségeikkel keményen megharcolnak, főképpen pedig a *herék*kel úgy mint pártosokkal, fülánk nélkül való, fegyvertelen és dologtalan méhek.

kel, kik a méhek között születnek, napestig az ő kamarájokban lappanganak, éjjel pedig tudván, hogy a méhek alusznak, azoknak gyűjteményire reámennek, azt felnyalják és elkőborolják. Jóllehet pedig egész éjjel némelyek közzülök (mint a táborokban is szokott lenni) fenn strázsállanak, mindazáltal mivelhogy sokan közzülök el is alusznak, mikor azért rajtakapják a herét, szárnyaikkal, amennyire lehet, erősen megveregetik, azután számkivetésbe üzik, amellyel azok a rest és nagy-ehető herék semmit nem jobbúlnak, hanem ismét magokat bélopják, a lépek közzé rejteznek, midőn a több méhek élődésnek okáért a mezőre kiesnek. Annakokáért a méhek is azután ellenek keményebb büntetéssel élnek, és mint tolvajokat az ő füláncjokkal erősen megszúrdalják, azután kiverik, és ha ismét csak oda-odamennek, végtére őket meg is ölik. Illy keményen mindazáltal a herét nem büntetik, hanem ha mód nélkül sokat lop... Ezek a herék azért közönségesen példázzák a mások szép takarmányival élődő ellenséget, aminek a tunya, dolgotlan katonák és piperés asszonyi állatok.

Hogy milyen ember *disznó*, azt festve láthatjuk azokban a szavakban, melyekkel Fábián uram pirongatja (546—9):

— Disznó! mondd el a históriádat!

A disznó így húzódozik az önméltatástól:

— Óh! miként tudnám elmondani?

Fábián uram azonban így förmed rá:

— Osztán miért nem? No meg kell lenni, útálatos! Ha a sárba, ganéjba tudsz szüntelen hevergődzni, a szántóföldeket, réteket és kerteket fel tudod túrni, s más egyéb károkat tenni, megcselekedheted azt is. Mondjad hát, különben botot kapsz!

Szegény disznó aztán kénytelen elmondani erényeit és bűneit, hasznát és disznófejű nagyúri telhetetlenségét:

— Elmúlhatatlan szükség nálunk, hogy a hasunk tele legyen szüntelenül; egy szóval: a sok ételben áll a mi tökéletességünk. Azért úgy tele esszük sokszor magunkat, hogy többé nem mehetünk és a lábainkon nem állhatunk s majd meg kell pukkadnunk. És mivel a nyugodalmat s jó alkalmatosságot feletőbb szeretjük és sokszor egy oldalon egynehány hetekig is elheverünk, tehát megesis néha, hogy az egerek és patkányok a hátunkra raknak fészket, a bőrünket és szalonnánkat kirágják, úgy hogy észre sem vesszük. Igen szaporán eszünk és csemecsegünk evés közben.

Miskolczy uram, mint fölvilágosult férfiú, jól tudja, hogy Isten ellen való babona az a vélekedés, mintha ember átváltozhatnék disznóvá vagy medvévé; de ő is azt tanítja, hogy testüket nem, de erkölcsüket felöltheti az ember (74): „Az embereknek medvékké való változásokról nem illik szólnunk, mert természet

szerint az nem lehet; de erkölcsökre nézve sokszor megesik, hogy sokan a disznóknak vagy medvéknek erkölceiket követik.“

Hát a könnyen megmérgeződő, „hőrcsögös ember“ mért olyan, mint a „hőrcsög“? Azért, mert —

„A hőrcsök... vad felette igen és öszvevesz minden állatokkal, valamelyeket előlútól talál. Sőt olyan bátor, noha csak egy arasnyi, hogy a kutyák, macskák és más sokkal nagyobb állatok és még az emberek ellen is oltalmazza magát. A patkányokat és egereket, melyek eleibe akadnak, mind megöldösi s megeszi szőröstől, bőrostól. Ha a maga társai vagy felekezeti közül előltalálja is valamelyiket, és ki nem tér előtte, mindjárt megöli és megeszi. Ha pedig valamely állaton erőt nem tud venni, de csakugyan legényesen, valamint csak lehet, oltalmazza a bőrit.“ (Raff—Fábián 426—7.)

A fösvény uzsorás meg? „A fösvények — írja Miskolczi — vérszopó nádályokhoz hasonlítatnak, melynek két leányi vannak: Hozd-el, Hozd-el.“ (712.)

A *ravasz* eredeti jelentése 'Fuchs' volt, nem 'schlau'. Állatnév volt a *ravasz* abban az időben, melyben kialakultak a családnevek, soka személynévből. A *Ravasz* nevű nemzetségek ősei régi szokás szerint úgy kapták személynévül az állatnév *Ravasz*-t, mint mások ősei a *Farkas*, *Szarvas*, *Őz*, *Bika*, *Lófi*, *Holló*, *Kakas* stb. nevet.

A *rav-asz*-ban a *rav-* az alapszó, az *-sz* csak régi kicsinyítő képző; így a *róka* is **rav-ka* volt egykor, mint a *csóka*, *lóca*, *pióca* is **csavka*, **lavca*, **piavca* alakból lett (vö. szl. *čavka*, *lavica*, *pijavica*); a **rav-ka* szóban ugyanaz a *rav-* volt az alapszó, mint a *rav-asz*-ban, csupán a kicsinyítő képző volt más: *-ka*.

Jelentésmegosztlással ma már csak 'schlau' jelentése van a *ravasz*-nak, de eredetileg a 'ravasz ember' 'róka ember'-t jelentett, olyan hamis, álnok embert, mint a *róka* vagy más szóval *ravasz*. Hiszen a róka olyan „igen álnok, ravasz állat“, hogy Fábián uram még akkor is gyanakodással hallgatja, mikor komoly interview-t kér tőle (457):

— Szólj, Róka! Mondd el egész históriádat minden *ravasz* fortélyiddal együtt. De ne hazudj ám! Mesét mondhatsz, ha úgy kíváncsiak. Micsoda örömmel hallja az ember rólad azt a mesét, hogy te a farkaddal rákokat fogsz!

— Micsoda? Mese volna ez? — méltatlankodik Róka uram arra a föltevésre, hogy ő olyant mondana, ami nincs. — Hohó! Valóságos igazság az. Majd megmondom Kenteknek, mit csináltak, mikor rákokat fogok.

— Ne bolondozz, róka! Hiszem hogy lehetne az? Talán a farkaddal cselekedsz?

— Meglehet. Hallja meg csak Kend. Ha engem a bolhák

felettébb kínoznak és azoktól egyszerre meg akarok szabadúlni, fogom, egy csomó mohot vagy szénát vagy valami ollyast veszek a számba, aztán s... el a vízbe megyek, de igen lassan és mindég beljebb, beljebb, hogy a balháknek idejek legyen lassan-lassan a nyakamra mászni és a nyakamról a fejemre, a fejemről az öromra és végre erről a csomó mohra vagy szénára. Ha már mind a szénán vagynak, hirtelen elbukom és azt elbocsátom, s ímé ekképpen egyszerre megszabadúlok ezektől az útálatos hóhé-roktól. — Azalatt, míg így balhászokodom, megesik osztán néha, hogy a rákok az én gyapjas farkamra olyan erőssen reá ragad-nak, hogy azon oda húzhatom azokat, ahová akarom. Hát nem furcsa¹ dolog ez? — Sokszor pedig önként is rákászok, és csak azért dugom a vízbe a farkamat, hogy az ostoba rákok reáragad-janak, amellyek mindent, valami közel megy hozzájuk, megfog-nak az ollójokkal, és el nem eresztik, ha szinte az ollójokba vagy életekbe kerül is. Ha osztán valamely rész reáragad, kimegyek a vízből és megeszem egymás után.

— S ezt csak higgye az ember néked?

— Lehet bátran. Kérdezzék meg csak Kentek azokat az em-bereket, akik engemet már láttak: mint a vadászokat és halász-o-
kat és más sok embereket.

Igy a róka.

És bizony, meg kell neki adni, nagyobb alapossággal hívat-kozik tudományos tanúbizonyságra, mint Kodolányi valamely finn nyelvtanra vagy magyar tájszótárra. Mert bizony Fábián uram is kénytelen megvallani, hogy amit Róka koma mond, azt nem kisebb ember, mint „Olaus Magnus látta“ s írva is ránk hagyta a „Histor. Animal. Lib. 18. Cap. 40.“ deák böttüiben ilye-ténképpen: „Vidi et ego in scopulis Norvegiae vulpem, inter-rupes immissa cauda in aquas, plures educere caneros ac demum devorare.“

Igaz, hogy Fábián uram még amaz Olaus Magnusban is ké-telkedik, „könnyen hívó ember“-nek tartván őt: „Ez a könnyen hívó ember... mind előbeszéli az itten említett fortélyait a róká-nak, s ezen kívül még más egyéb ravasz cselekedeteit is.“ (492.)

Itt azonban nem értek egyet Fábián urammal ebben az Olaus Magnusnak azért való kárhooztatásában, hogy ilyen-amolyan könnyen hívó. Én tudniillik nem természetrajzot írok, hanem nyelvtörténetet. Már pedig csak a természetrajz célja szerint fon-tos az, hogy igaz-e, amit valamely állatról mondanak vagy írnak; nyelvtörténet szempontjából nézve csak az a fontos, hogy száza-dokon át milyennek látott egy-egy állatot az ember, mit beszélt — beszélt-e, vagy mesélt — felőle, milyen szokásában ismert az állattal egy porból lett embernek szokására, magaviselésére, miért milyen ember jelzője lett a nyelvben egy-egy állatnév.

¹ A *furcsa* jelentése itt 'mulatságos'.

„*Bagó* embör“, „*bagó* beszéd“ — hallottam igen gyakran egy kemény ítéletű kecskeméti barátom szájából. Ez a *bagó* szava azt jelentette, hogy 'ostoba'. A Magyar Tájszótár Vas vármegyéből közli, hogy a *bagó* szó egyik jelentése: 'tökfilkó', 'ostoba fajankó'.

Tudván tudjuk, hogy ez a *bagó* a *bagoly* szónak dunántúli és duna-tisza-közi kiejtése. De hogyan érthessük meg azt, hogy éppen Minervának tudós madara, a *bagoly*, az ex librisek könyvön virrasztó bölcse, azt jelentse, hogy: 'ostoba'?

Hát Minerva régen volt! Miskolczi uram a XVII. század végén már nem a tudományt, hanem az esztelenséget látja a *bagoly*-ban, még pedig korának vadászai, madarászai szerint, mezőn élő emberek megfigyelései szerint, olyan rendbeliek szavai szerint, akik a vadakról, madarokról a legmulattatóbb, ezért aztán az igen emlékezetben maradó történeteket szokták terjeszteni:

A fürjek — olvassuk a Jeles Vadkertben (433—4) — „...nehéz madarak, mégis oly sebesen futhatnak; az ő repülésre való nehéz vőltokat Isten a futásban való gyorsasággal pótolván ki bennük. És hogy Sz. Mihály havának utólján a hideg télnek elközelítése miatt az ő tőlünk való elköltözések előtt náloknál nagyobb, igen jeles három rendbéli kalaúzok rendeltetene legyenek. Úgy mint: 1. A *haris*, avagy a fürjnek örege, melly nagyságára nézve egy gerlicényi; nagy, hosszú lábai szoktanak lenni. De ez a hamis, áruló vezéreknek és istentelen szüléknek világos kiábrázolója, mert eleinte a vezérségben igen gyors, serény, tisztit szorgalmatosan elköveti, de hamar megbánja dolgát, úgy-annyira, hogy egy hálásig őket elkíséri, de másodnapon visszatér oda, ahonnet elindult volt. 2. A *liboc* második hűséges és állhatatos vezére a fürjnek, mert ammelly éjjel meg kell indulniok, az ő szavával, mint bizonyos jel-adásával, a fürjeket felkölti és őket az úthoz jó módjával készíti. Ha mikor pedig útjukban eltévednek, az ő sikótó szavával őket visszatéríti, és megtérvén, ötöt követik. Minekokáért a mi fürjésink, valamikor a *liboc* szavát halljuk, az ő madarászajukhoz semmit olyankor nem bíznak, tudván, hogy már mind az egész sereg fürjek szintén induló félben vannak. 3. Az éjjeli *huhogó bagoly* harmadik vezére a fürjnek, ammelly a másféle bagolyhoz hasonló és a fülei körül valami szárnya formácska vagyon. De ez igen alkalmatlan kalaúz és ábrázolója a bolondoknak, mert ez igen csúfos, maga csudáltató és ugrándozó madár, a mi táncosainkat alkalmasint követő. Minekokáért példabeszédképen mindazok méltán fülesbaglyoknak nevezethetnek, valakik esztelenek s mégis eszekkel dicsekedők, akárki-nek is könnyen hitelt adnak, mindennel megegyeznek és semminek eleit, utólját meg nem gondolják. Ez pedig minémű vezér legyen, avagy csak ebből is kitetszik: mert ha egyik madarász előtte ugrál, tombol, vagy más egyéb jádзи dolgot cselekszik, ő

arra bámulással figyelmeztvén, a másik madarász hátát megkerülvén, csak megragadja.“

Most pedig térjünk vissza a romániai Tiktinnek (mult számunkban correcturái hiba a „Titkin“) arra a vélekedésére, hogy a magyar *pele* > **peleg* állatnévből az oláhban 'kopasz' jelentésű tájszó lett: *peleag*. (Vö. NNyv. I:98.)

Ha állatnévnek emberre alkalmazását, efféle jelentésváltozását figyeljük, akkor először is azt kell néznünk, hogy az illető állat képe milyen jellemző vonásokkal élt a jelentésváltozás idejében az emberek köz hiedelmében.

Kopasznak emlegették-e a pelét, vagy nem?

Láttuk, hogy nem.

Tiktin azonban hivatkozik arra, hogy a német nyelvben van ám *ratzekahl*, azaz 'patkány-kopasz' szó is. (*Ratze* = *Ratte* = patkány.) Tehát ha nevezhettek el kopasz embert patkányról — hiszen farkát kivéve a patkány is szőrös —, miért ne nevezhettek volna el peléről is?

Hát — ha kikukkantunk a szótárakból az állatok világába, akkor meglátjuk a különbséget a *pele* meg a patkány közt kopaszság dolgában: a *pele* szőrösen jön a világra, de a patkány meztelenül. Megírja Raff—Fábián, hogy a „güzmölő állatok“ (rágcsálók) „rész szerént meztelenen jönnek a világra“. (427.)

— Osztin — olvassuk ott abban a párbeszédés természetrajzban — nem láttatok még soha ujjonnan kölykedzett macskákat és kutyákat is?

— De igen, engedelmet kérünk! Nem régiben láttunk meztelen patkányokat is egy fészekkel valami ganéjdombon...

Ratzekahl tehát lehet, de ebből nem következik az, hogy *pelekopasz* is lehessen. A *ratzekahl* a fészekbeli kis patkány kopaszságának olyan nyelvi nyoma, mint a fészekbeli kis veréb kopaszságának a „kopasz veréb“ kifejezés:

Nem kívánok egyebet,

Csak egy kopasz verebet.

De ha *Ratze*, *patkány*, *pele* mind azt az egy állatot jelentené is, még akkor sem szabad föltennünk, hogy Szent István idétte már gyönyörködhettek volna az ó-magyar fiúk a ganéjdombi kopasz patkányokban, vagy akár a német fiúk is, és hogy az akkori Elizéusokat „Jöjj fel, pele!“ szóval gúnyolták volna — mint az ótestamentumi zsidógyerekek. A patkány nemzet története ugyanis azt tanítja, hogy ők (mármint a patkányok) Szent István korában még nem költöztek be sem Pannóniába, sem Germániába. Csak később szólnak róluk a német krónikák és — az egyházi átkok. (Mert ebben is részesültek.)

Ha tehát helyes volna is a magyar *pele* > *peleg* > oláh *peleag* szóegyeztetés, akkor sem volna ez bizonyíték a Szent István kora-

beli magyar-rumén délmagyarországi érintkezés mellett, amely politikai szempontból is fontosnak tartott történelmi megállapítás mellett érvül hozta föl azt a szóegyeztetést az Ungarische Jahrbücher multkor idézett cikke. (L. NNyv. I:97, UJB. XX:7.) És újra megjegyzem azt is, hogy azok a többi magyar-oláh szóegyeztetések is, melyeket a *pele* > *peleag* egyeztetéssel együtt sorol föl az UJB. cikke, mind egytől-egyig olyan ingatag magyar-rumén őstörténeti alapot adnak, mint a *pele* > *peleag*.

Az oláh nyelv tájszavainak térképe a magyar és rumén nép Árpád-kori történetére nézve nem mond semmi újat.

Mészöly Gedeon.

Das ausgezeichnete ungarische etymologische Wörterbuch Géza Bárczy-s (Magyar Szófejtő Szótár) erschien vor kurzer Zeit. Auch dies hält diejenige Meinung Schuchardts für möglich, dass das ung. *mókáz* („scherzen“) in Zusammenhang stehe mit dem italienischen Wort aus Venedig: *moca* („Scherz“). Es ist aber eine irrtümliche Ableitung Schuchardts. Seinen Irrtum verursachte, dass er die veraltete, altertümliche Bedeutung des ung. *móka* Wortes (= „Eichhörnchen“) nicht in Betracht nahm. Aus diesem „Eichhörnchen“ bedeutenden ungarischen Wort *móka* (dessen Nebenform das heutige *mókus* = Eichhörnchen ist) kommt das Zeitwort *mókáz*, dessen ursprüngliche Bedeutung war: die Leute nach Art des Eichhörnchens zu zerstreuen! Das Hauptwort *móka* („Scherz“) ist eine Abstraktion aus dem Zeitwort *mókáz*. Tiktin folgert in seinem Rumänisch-Deutschen Wörterbuch daraus, dass in einzelnen deutschen Dialekten *ratzekahl* (kahl wie eine Ratte, glatz) vorhanden ist, unrichtig, dass ung. *pele* (Bilchmaus) das rum. dialektische *peleag* (glatz) ergab. Die neugeborenen Ratten ~ Ratzen sind wirklich kahl, aber nicht die Bilchmäuse. Wenn aber das ung. *pele* zur Zeit Stefans des Heiligen (Anfang des XI. Jhs.) noch „Ratte“ bedeutet hätte, wäre noch immer nicht bei den Ungarn dessen *kahl* Bedeutung entwickelt worden, da damals Ratten auf dem Gebiet Ungarns noch nicht lebten. Reichenkron irrt daher, wo er es für möglich hält, dass Tiktins Wortgleichung (ung. *pele* > rum. *peleag*) ein Beweis dessen sei, dass die Walachen schon im XI. Jh. in Südungarn (bzw. in jenem Teile Ungarns, das Siebenbürgen genannt wird und noch immer unter rumänischem Imperium steht) gewohnt hätten.